

تعویف جملات بلاغی: جملات صحیحی که از الگوی نوشتار معيار پیروی نکنند.

حذف نهاد باعث تغییر نوع ساختار جمله از عادی به بلاغی نمی شود. جملات زیر هر دو مطابق نوشتار معيار یا شیوه عادی هستند. او غذا را خورد - غذا را خورد.

اگر منادا در ابتدای جمله ذکر نشود شیوه بلاغی است: هر چند منادا جمله مستقلی است ولی اگر در اول جمله مربوطش ذکر نشود شیوه بلاغی محسوب می شود.

تا تو چگونه باشی ای دل: بلاغی

آمدن یک فعل در آغاز جمله دلیل شیوه بلاغی نیست: ممکن است این فعل فریبنده سر جای خودش باشد و فقط نهاد جمله محفوظ باشد مثلا وقتی شاعر می گوید بنشین و دمی به شادمانی گذران - شیوه بیان جمله عادی است.

جابجایی ضمیر پیوسته در شیوه بلاغی: مثلا حافظ به جای آنکه بگوید: «عشق به فریادت رسد» گفته است: «عشقت رسد به فریاد»

جدایی اجزای کلمات غیر ساده در شیوه بلاغی: مثلا واژه «گفت و گو» در بیت زیر تو را که این همه گفت است و گوی بر درمی / چگونه از تو تعقی کند کسی کرمی.

واج و هجا (مطابق با درس ۶ فارسی ۲)

أنواع واج: صامت (بی صدا) مصوت (با صدا)

وجه تسمیه صامت و مصوت: صامت بدون مصوت به تلفظ در نمی آید. هر مصوت یاریگر صامت قبل از خود یا صامت ساکن بعد از خود می باشد.

بهترین راه برای اثبات وجود یک واژ: پیدا کردن جفت واژه هایی است که فقط در یک واژ اخلاف دارند مثلا دو واژه کام و گم در دو واژ اختلاف دارند و بنابراین برای اثبات هیچ واجی مناسب نیست اما واژه های کام و گام تنها در صامت ک و گ با یکدیگر اختلاف دارند و تفاوت معنایی این دو واژه نیز بر سر همین دو واژ است.

بهترین راه برای شمردن تعداد مصوت ها: در شمردن هجاهاست چون تعداد هجاهها با مصوت ها برابر است.

تعویف هجا: کتاب درسی تعریف خوبی از هجا نکرده است. تعریف کتاب: مقدار آوایی که دهان با یک بار باز شدن آن را ادا می کند. بسیاری از کلمات چند هجایی را میتوان با یک بار باز شدن دهان ادا نمود مانند «شینیده اند»

تعویف علمی تر هجا یا بخش: یک واحد گفتار است که با هر ضریب هوای ریه به بیرون پرتاپ می شود.

مصوت همیشه دومین واژ هجاست: مثلا ای در «یادنامه» که اولین واژ هجاست مصوت نیست چون صدای «ای» میدهد نه صدای «ای». بنابراین صامت است نه مصوت.

دلیل نوشتن همزه در ابتدای واژگانی که با مصوت شروع می شوند: /ء/ برای در ک بهتر این نکته می توانید فرض کنید که واژه آبادان به شکل عابادان نوشته می شد. حال تلفظ دو واژه عابادان و آبادان را با هم مقایسه کنید. می بینید که تلفظ این دو واژه برای فارسی زبانان تفاوتی ندارد بنابراین هنگام واژ نگاری واژه آبادان را به صورت زیرمی نویسیم تا هم مطابق تلفظ واژ نگاری کرده باشیم و هم قاعده حضور مصوت در مقام دوم هر هجا حفظ شود: /ء/ /اب/ /ء/ /د/ /ء/ /ن/

هجاهایی که به ظاهر با مصوت شروع می شوند در حقیقت صامت همزه در آغاز آنهاست که نوشته نمی شود ولی تلفظ می شود و در واژ شماری باید آن را به حساب آورد.

هیچ گاه دو مصوت پشت سر هم نمی آید.

واج نگاری و هجانویسی واژه های دارای همزه آغازین: در کنکور همان تلفظ کتابی و رسمی (بدون حذف همزه) ملاک قرار می گیرد؛ بهجت انگیز؛ به / جت / عن / گیز

هجانبندی واژه های مانند نیاز، بیابان، سیاست، و ... : چنین کلماتی دونوع هجانبندی دارند که به لحاظ تعداد هجا و واج تفاوتی ایجاد نمی کند.

الف: ن + یاز ب: نی + یاز

واج نگاری واو عطفی و ربطی در کنکور به صورت و نه به صورت خ / ا / م / و / ش / او / پ / ا / ر / م / ا / ه / ا / ب / ا /

البته واو وندی فقط به صورت واج نویسی می شود چون تلفظ آن فقط به همین صورت است: جست و جو

هجانبندی واژه های دو تلفظی: در کنکور شکل حرکت دار ملاک است: مهربان نه مهربان = مهـ / رـ / بـان : سه هجا

در هجانبندی صورت ملفوظ ملاک است نه مكتوب: خانه = خـا + نـ | تو = تـ

دو صامت در آغاز هجا کنار هم قرار نمی گینند: ص + ص + م ... = چنینی موردی نداریم.

تعداد واژه های تمام هجاهای زبان فارسی: حداقل دو واژ و حداقل ۴ واژ داریم. البته چند کلمه دخیل داریم که هجای پنج واژی هستند: تمبر، لوستر.

ولی با تغییر مختصری به هجاهای فارسی نزدیک شده اند.

واج شماری تنوین: تنوین به صورت نـ نـ نـ واج نویسی می شود.

واج شماری پسوند یه و یت: شکوهایه: شـ / اـ / کـ / وـ / اـ / اـ (صامت) / اـ (صوت) / اـ (صامت) / اـ

بیانیه: بـ / اـ / اـ / نـ / اـ / اـ / اـ /

ماهیت: مـ / اـ / هـ / اـ / اـ / اـ / اـ /

شخصیت: شـ / اـ / خـ / اـ / اـ / اـ / اـ /

کمیت: کـ / اـ / مـ / اـ / اـ / اـ / اـ / اـ /

واج نگاری ه ملفوظ و ه ناملفوظ:

ه ملفوظ = صامت است = زره - توجه - شبیه - فقیه - نه - خواه: خـ / هـ

ه ناملفوظ = صوت است = مدرسه - شبه - اراده - خانه: خـ / اـ / نـ /

واج شماری صوت ترکیبی یا صوت مرکب: وـ / اـ / در گذشته صوت ترکیبی به حساب می آمدند امروزه نشانه دو واژ هستند یعنی یک صوت کوتاه و یک صامت

واج = اـ / اـ / وـ / اـ / جـ بـ = پـ / اـ /

تعداد صامت ها همیشه بیشتر از تعداد صوت هاست.

شیوه واج نگاری: هجا به هجاست.

طرز تشخیص صامت و صوت بودن ه پایانی:

۱. آوردن صفت یا مضارف اله بعد از کلمه مورد نظر:

گره کور = گرح کور = ه صامت

موزه فرش = موزح فرش (غلط) = ه مصوت (موزه ه فرش)

اگر صدای ح بدهد صامت است

۲. آوردن ه نکره:

گرھی = گرھی (ه صامت) خانه = خانه هی (غلط) (مصوت)

نمونه واج شماری واژه های دشوار:

ایران = ئ / ئ / ر / ا / ن - این = ئ / ئ / ن

لآلی = ل / ئ / ئ / ا / ل / ئ

قرآن = ق / ئ / ر / ئ / ا / ن

اثلاف = ئ / ئ / ت / ئ / ل / ا / ف

موانت = م / ئ / ئ / ا / ا / ن / ئ / س / ئ / ت

متلاکی: م / ئ / ت / ئ / ل / ئ / ئ / ا / ل / ئ / ئ

واج تکاری تر کیات عربی ال دار: به صورت ملغوظشان واج شماری می شوند:

بیت المقدس = ب / ئ / ئ / ت / ئ / ل / م / ئ / ق / ئ / د / ئ / س

اگر بعد از (ال) مشدد باشد، (ال) در شمارش واژه ها به حساب نمی آید: سیدالشہدا - جامع التّمثیل

در واج تکاری از گذاشتن کسره فراموش نکنید: ادایِ دین (منظور از کسره نقش نمای اضافه است).

در واج تکاری ابتدا هجانگاری می کنیم: چون همزه آغازین هجاهایی که در وسط واژه ها به کار می روند از قلم نیافتد:

بهجهت انگیز = ب / ئ / ه / ج / ئ / ت / ئ / ا / ئ / ن / گ / ئ / ز

در واج شناسی ملاک تلفظ رسمی است نه رایج: خاورِ میانه - ناصرِ خسرو

همیشه خواندن نقش نما تلفظ واژه را رسمی تر می کند تا نخواندن آن:

آبروی - رئیسِ جمهور - خاورِ میانه

واج نویسی واژه های دارای فرایند واجی: غیر از فرایند افزایش بقیه فرایندها در نظر گرفته نمی شود:

زنبور = ز / ئ / ن / ب / و / ر

دست بند = د / ئ / س / ت / ب / ئ / ن / د

یابان = ب / ئ / ا / ب / ا / ن

تلفظ سه هجایی از دوهجایی واژه های دوگانه صحیح تر است: چون راحت تر تلفظ می شود. جریان بهتر از جریان است.